

Лободіна З. М.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету,
м. Тернопіль, Україна*

Бліндер І. М.

*студентка факультету фінансів Тернопільського національного
економічного університету, м. Тернопіль, Україна*

ПРІОРИТЕТИ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ПОБУДОВИ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ

Необхідною передумовою побудови соціальної держави та реалізації власних і делегованих повноважень органів місцевого самоврядування для виконання їх основного конституційного обов'язку – забезпечення прав і свобод людини є адекватний потребам обсяг бюджетних коштів та ефективне їх використання у процесі здійснення видатків місцевих бюджетів.

Результати аналізу структури видатків місцевих бюджетів України за функціональною бюджетною класифікацією свідчать, що серед видатків переважали видатки соціального призначення – 75,55% (середнє значення за 2002–2016 рр.) із тенденцією до збільшення. На відміну від складу соціальних видатків державного бюджету, у видатках місцевих бюджетів соціального спрямування пріоритетними були видатки на освіту. Питома вага видатків місцевих бюджетів на управління і забезпечення безпеки – 8,76% (середнє значення за аналізований період) та на економічну діяльність – 13,49% не була високою.

Оцінка пріоритетів бюджетної політики на основі ранжування часток окремих видів видатків місцевих бюджетів як важливого інструменту механізму її реалізації (табл. 1) дає змогу констатувати головні напрями витрачання бюджетних коштів – надання освітніх, медичних та соціальних послуг населенню.

Структурні зміни у складі видатків місцевих бюджетів за 2010–2016 рр. зумовлені збільшенням часток видатків місцевих бюджетів на економічну діяльність, соціальний захист населення та зменшенням питомої ваги видатків на охорону здоров'я і перерахування трансфертів до державного бюджету.

У результаті аналізу видатків місцевих бюджетів за економічною бюджетною класифікацією упродовж 2004–2016 рр. з'ясовано, що переважали поточні видатки. Серед поточних видатків місцевих бюджетів значну частку займали видатки на оплату праці та нарахування на неї працівників бюджетних установ; видатки на виплату соціальної допомоги, пільг, субсидій населенню та інші виплати; видатки на оплату комунальних послуг та інших енергоносіїв. Серед капітальних видатків місцевих бюджетів у 2004–2016 рр. переважали

Секція 1. Парадигма реабілітації в системі економіки країни

видатки на придбання основного капіталу. Такий склад видатків місцевих бюджетів України свідчить про пріоритетне фінансування простого відтворення виробництва і надання суспільних послуг, зниження інвестиційної складової зазначених бюджетів та сповільнення темпів оновлення обладнання довгострокового користування, внаслідок чого не тільки знижується якість надання суспільних послуг, але і, наприклад у галузі охорони здоров'я, – виникають загрози для життя і здоров'я людей.

Таблиця 1

Ранжування пріоритетів витрачання коштів місцевих бюджетів України у 2010-2016 рр.

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Освіта	Освіта	Освіта	Освіта	Освіта	Освіта	Соц. захист та соц. заб.
Охорона здоров'я	Соц. захист та соц. заб.	Соц. захист та соц. заб.	Соц. захист та соц. заб.	Соц. захист та соц. заб.	Соц. захист та соц. заб.	Освіта
Соц. захист та соц. заб.	Охорона здоров'я	Охорона здоров'я	Охорона здоров'я	Охорона здоров'я	Охорона здоров'я	Охорона здоров'я
Заг. держ. функції	Екон. діяльн.	ЖКГ	Заг. держ. функції	ЖКГ	Екон. діяльн.	Екон. діяльн.
Екон. діяльн.	Заг. держ. функції	Екон. діяльн.	Екон. діяльн.	Заг. держ. функції	ЖКГ	ЖКГ
Міжбюдж. трансф.	ЖКГ	Заг. держ. функції	Духовн. та фіз. розв.	Екон. діяльн.	Заг. держ. функції	Заг. держ. функції
Духовн. та фіз. розв.	Духовн. та фіз. розв.	Духовн. та фіз. розв.	ЖКГ	Духовн. та фіз. розв.	Духовн. та фіз. розв.	Духовн. та фіз. розв.
ЖКГ	Міжбюдж. трансф.	Міжбюдж. трансф.	Міжбюдж. трансф.	Міжбюдж. трансф.	Міжбюдж. трансф.	Міжбюдж. трансф.
Охорона навк. прир. середов.	Охорона навк. прир. середов.	Охорона навк. прир. середов.	Охорона навк. прир. середов.	Охорона навк. прир. середов.	Охорона навк. прир. середов.	Охорона навк. прир. середов.
Гром. пор., безпека та суд. влада	Гром. пор., безпека та суд. влада	Гром. пор., безпека та суд. влада	Гром. пор., безпека та суд. влада	Гром. пор., безпека та суд. влада	Гром. пор., безпека та суд. влада	Гром. пор., безпека та суд. влада
Оборона	Оборона	Оборона	Оборона	Оборона	Оборона	Оборона

Джерело: складено авторами на основі даних [1]

Аналіз структури видатків місцевих бюджетів за видами бюджетів свідчить про те, що найбільша частка видатків місцевих бюджетів здійснюється з бюджетів міст республіканського і обласного значення – від 35,8% у 2011 р. до 36,77% у 2016 р., дещо менша – з районних бюджетів – від 29,88% у 2011 р. до 31,48% у 2016 р. Таким чином, найбільший вплив видатків місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток забезпечується на низовому (територіальні громади міст республіканського і обласного значення) та субрегіональному (районному) рівнях.

Отже, роль видатків місцевих бюджетів проявляється у тому, що вони є інструментом бюджетного механізму, відображають пріоритети бюджетної політики на місцевому рівні та ступінь бюджетної децентралізації. У результаті реформи бюджетних відносин, розпочатої в Україні з 2015 р., зріс обсяг

Секція 1. Парадигма реабілітації в системі економіки країни

видатків місцевих бюджетів, але суттєвих змін у пріоритетах витрачання бюджетних коштів не відбулося – продовжують домінувати соціальні видатки.

Вагома суспільна значимість проблем, пов'язаних із здійсненням видатків місцевих бюджетів, зумовлена їх винятковою роллю у забезпеченні надання якісних і доступних суспільних послуг населенню, вимагає активних наукових досліджень у даному напрямі.

Література:

1. Звіти Державної казначейської служби України про виконання місцевих бюджетів України за 2002–2016 рр. URL : <http://www.treasury.gov.ua>.

Олійник О. С.

кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки підприємства Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, Україна

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В системі економіки країни є ціла низка проблем серед яких є проблема економічно ефективного функціонування виробництва та використання його персоналу. Економічна ефективність означає співвідношення результатів економічної діяльності та витрат, пов'язаних із досягненням цих результатів. Аналіз трудових ресурсів характеризує дещо інші показники, а саме – кількісні зміни, можна охарактеризувати абсолютним приростом, темпами росту і приросту. Абсолютний приріст визначається на початок і кінець розглянутого періоду. Темп росту обчислюється як відношення абсолютної чисельності персоналу наприкінці даного періоду до їхньої величини на початку періоду [2, с. 17], що полягає в установленні еталонних вимог до кожної групи співробітників підприємства. Ці вимоги формуються за такими компонентами: здоров'я, моральність, творчі здібності, активність, організованість, освіта та професіоналізм. Характер виконуваних робіт визначає значимість кожного компонента. Оскільки висока якість одного не може компенсувати низьку якість іншого необхідно показники якості визначати за кожним із компонентів.

Досліджуючи персонал підприємств, зауважимо, що персонал виражає, з одного боку, наявність умов в участі працівника або колективу підприємства в